

ВПЛИВ КАЛІКСАРЕНУ С-107 НА КІНЕТИЧНІ ПАРАМЕТРИ Na⁺,K⁺-АТР-ази ПЛАЗМАТИЧНОЇ МЕМБРАНИ МІОЦИТІВ МАТКИ

Т. О. ВЕКЛІЧ¹, О. А. ШКРАБАК¹, Р. В. РОДІК²,
В. І. КАЛЬЧЕНКО², С. О. КОСТЕРІН¹

¹Інститут біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України, Київ;

²Інститут органічної хімії НАН України, Київ;

e-mail: kinet@biochem.kiev.ua;

vik@bpci.kiev.ua

В експериментах, виконаних на суспензії перфорованих плазматичних мембран клітин міометрія, досліджували інгібуючу дію каліксарену С-107 (5,17-ди(фосфоно-2-піридилметил)аміно-11,23-ди-трет-бутил-26,28-дигідрокси-25,27-дипропоксикалікс[4]арен) на кінетичні характеристики Na⁺,K⁺-АТР-азної активності.

Показано, що каліксарен С-107, інгібуючи Na⁺,K⁺-АТР-азу, не змінює кінетичні параметри залежності швидкості реакції (K_m , n_H) від концентрації субстрату. Константа активації ензиму хлоридом магнію K_a має складний двофазний характер залежності від концентрації каліксарену С-107 – збільшується вдвічі з ростом концентрації каліксарену С-107 до 50 нМ, а за подальшого підвищення концентрації каліксарену знижується до майже контрольного рівня. При цьому величина коефіцієнта кооперативності Хілла n_H активуючої дії MgCl₂ практично не змінюється у присутності каліксарену С-107. Як АТР, так і MgCl₂ не впливає на константу інгібування Na⁺,K⁺-АТР-ази каліксареном С-107, але збільшення концентрації зазначених речовин призводить до зростання коефіцієнта кооперативності n_H інгібування АТР-азної реакції каліксареном С-107.

Ключові слова: каліксарени, Na⁺,K⁺-АТР-аза, плазматична мембрана, гладеньком'язові клітини, міометрій, кінетичні властивості АТР-ази.

Спрямований синтез та вивчення властивостей ефекторів, які здатні проникати через плазматичну мембрану (ПМ) і з високою спорідненістю та селективністю змінювати ензиматичну або транспортну активність окремих внутрішньоклітинних мембранозв'язаних та розчинних протеїнів – одна із найважливіших задач сучасної біоорганічної, біофізичної та біологічної хімії. Дійсно, створення нових високоефективних селективних інгібіторів та активаторів є дуже необхідним для подальшого дослідження іонних, молекулярних та мембранних механізмів внутрішньоклітинної сигналізації. До таких модуляторів можна віднести циклічні олігомери фенолів – каліксарени. Вони виявляють низьку токсичність [1, 2] та імуногенність [3, 4], а деякі з них – бактерицидну, противірусну, антитромботичну та протипухлинну властивість. Зазначені сполуки (принаймні, деякі з них) демонструють мембранотропну дію, добре проникають через ПМ, а також слугують ефекторами (інгібіторами та активаторами) ензиматичних, рецепторних та транспортних мембранозв'язаних протеїнів.

Na⁺,K⁺-АТР-аза (натрієва помпа) – електрогенна Mg²⁺,Na⁺,K⁺-АТР-залежна транспортна система ПМ, яка здійснює активне перенесення одновалентних іонів Na і K і тим самим підтримує їхні електрохімічні градієнти, які є необхідними для нормального функціонування клітини [5–8].

Таким чином, з одного боку, вивчення біохімічних аспектів регуляції активності Na⁺,K⁺-АТР-ази являє собою значний інтерес для розуміння іонних, молекулярних та мембранних механізмів контролю функцій різноманітних тканин, у тому числі і скорочення м'язової тканини. З іншого боку, доведено, що у разі таких патологій, як діабет та ішемія відбувається зниження активності натрієвої помпи [9]. Тому зрозуміло, що пошук оборотних ефекторів – селективних інгібіторів та активаторів, – які були б здатні спрямовано впливати на Na⁺,K⁺-АТР-азу, відновлюючи її активність при патологічних станах, є вельми перспективним не лише з фундаментальної, але й з практичної точки зору.

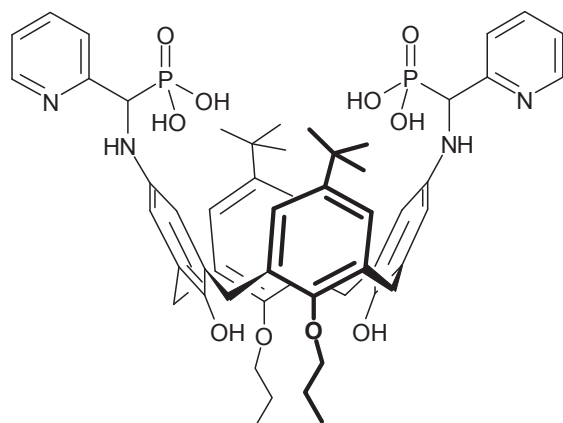
У попередніх дослідженнях, виконаних на препараті ПМ міоцитів матки, було проде-

монстровано, що каліксарен **C-107** ефективно інгібує ензиматичну активність убаїнчутливої Na^+, K^+ -АТФ-ази, практично не впливаючи на активність «базальної» убаїнрезистентної Mg^{2+} -АТФ-ази [10].

У цій роботі ми поставили перед собою завдання дослідити вплив каліксарену **C-107** на залежність Na^+, K^+ -АТФ-азної активності ПМ клітин міометрія від концентрації АТФ та іонів Mg .

Матеріали і методи

Каліксарен **C-107** (5,17-ди(фосфоно-2-піридилметил)аміно-11,23-ди-трет-бутил-26,28-дигідрокси-25,27-дипропоксикалікс[4]-арен (див. нижче), був синтезований та охарактеризований із використанням методів ЯМР та інфрачервоної спектроскопії у відділі хімії фосфоранів Інституту органічної хімії НАН України (зав. відділом – член-кор. НАНУ В. І. Кальченко). Методику синтезу зазначеного каліксарену було описано раніше [10].

Каліксарен **C-107**

Ензиматичні дослідження були проведені у відділі біохімії м'язів Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України (зав. відділом – член-кор. НАНУ С. О. Костерін).

Фракцію ПМ гладеньком'язових клітин виділяли з міометрія свині, як було описано раніше [11, 12].

Вміст протеїну в мембранній фракції визначали методом М. Bradford із використанням реактиву кумасі – G250 [13].

«Загальну» $\text{Mg}^{2+}, \text{Na}^+, \text{K}^+$ -АТФ-азну активність визначали у фракції ПМ клітин міометрія, як описано раніше [11], при 37°C у стандартному середовищі (об'єм – 0,4 мл), яке містило (мМ): 1 АТФ, 3 MgCl_2 , 125 NaCl , 25 KCl , 1 ЕГТА, 20 Непес-трис-буфер (pH 7,4), 1 NaN_3 (інгібітор АТФ-ази мітохондрій [14]), 0,1 мкМ тапсигаргін (селективний інгібітор

$\text{Ca}^{2+}, \text{Mg}^{2+}$ -АТФ-ази ендо(сарко)-плазматичного ретикулуму [14]) і 0,1% дигітонін (фактор перфорації ПМ [15]). Кількість протеїну мембранної фракції у пробі – 20–30 мкг. Час інкубації – 4 хв. Ензиматичну реакцію ініціювали введенням до середовища інкубації аліквоти (50 мкл) суспензії ПМ, а зупиняли – додаванням до інкубаційної суміші 1 мл «стоп-розчину» такого складу: 1,5 М натрій оцтовокислий, 3,7% формальдегід, 14% етанол, 5% ТХО, pH 4,3 (при 8°C). Наявність Ca^{2+} -хелатора ЕГТА у середовищі інкубації забезпечувало зв'язування ендогенних іонів Ca у ньому.

«Убаїнчутливу» Na^+, K^+ -АТФ-азну активність розраховували за різницею між величинами «загальної» АТФ-азної активності у присутності та за відсутності 1 мМ убаїну (селективний інгібітор Na^+, K^+ -АТФ-ази [16, 17]).

Кількість продукту реакції P_i визначали за методом W. Rathbun et V. Betlach [18].

У дослідях з вивчення впливу різних концентрацій АТФ (0,01–1 мМ) та каліксарену **C-107** (10,0–100,0 нМ) на Na^+, K^+ -АТФ-азну активність використовували стандартне середовище інкубації, наведене вище, до якого додавали аліквоту розчину АТФ та каліксарену **C-107** у відповідній концентрації. При цьому концентрація MgCl_2 у стандартному середовищі інкубації була постійною і становила 3 мМ.

У дослідях з вивчення впливу різних концентрацій MgCl_2 (0,01–3 мМ) та каліксарену **C-107** (10,0–100,0 нМ) на Na^+, K^+ -АТФ-азну активність також використовували стандартне середовище інкубації, до якого додавали аліквоту розчину MgCl_2 та каліксарену **C-107** у відповідній концентрації. Концентрація АТФ в ньому становила 1 мМ. У всіх дослідях використовували концентрований (4 мМ) розчин каліксарену **C-107** в ДМСО, який дали розводили водою до необхідної кінцевої концентрації.

Кінетичні параметри дії АТФ та іонів Mg^{2+} на ензиматичну активність Na^+, K^+ -АТФ-ази розраховували з використанням концентраційних залежностей, побудованих у подвійних логарифмічних координатах відповідно до лінеаризованого рівняння Хілла $\lg[(V_{\max} - V)/V] = n_H \cdot \lg K - n_H \cdot \lg S$, де V – питома ензиматична активність, $V_{\max}$ – максимальна питома ензиматична активність, K – уявна константа Міхаеліса або уявна константа активації іонами Mg , S – концентрація субстрату або йона-активатора в середовищі інкубації. Значення уявної константи інгібування K_i каліксареном **C-107** та коефіцієнта Хілла розраховували із використанням лінеаризованих

графіків Хілла відповідно до рівняння: $\lg[(V_0 - V)/V] = n_H \cdot \lg I - n_H \cdot \lg K_i$, де V – питома ензиматична активність за відсутності інгібітора, I – концентрація інгібітора в середовищі інкубації. У разі побудови таких графіків типове значення середньоквадратичного відхилення коефіцієнта апроксимації становило 0,9–0,99. Кінетичні та статистичні розрахунки здійснювали за допомогою програмного забезпечення MS Excel.

У роботі застосовували такі реактиви: АТР, Нерес, убаїн, тапсигаргін (Sigma, США), Tris-гідроксиметил-амінометан (Reanal, Угорщина), дигітонін (Merck, Німеччина), ЕГТА (Fluka, Швейцарія). Інші реактиви вітчизняного виробництва кваліфікації чда та хч.

Результати та обговорення

Питома ензиматична активність Na^+, K^+ -АТР-ази і Mg^{2+} -АТР-ази сарколеми міомерія свині складає $10,2 \pm 0,7$ та $18,1 \pm 1,2$ мкмоль $\text{P}_i/\text{мг}$ протеїну за 1 год відповідно ($n = 7$) [15].

У попередніх дослідах, які було проведено з використанням калікс[4]аренів (в цілому 14 сполук), було знайдено, що саме каліксарен **C-107** є одним із найефективніших інгібіторів Na^+, K^+ -АТР-азної активності ПМ (у концентрації 100 мкМ). За цих умов спостерігається майже повне інгібування

ензиматичної активності: до 2–3% відносно контролю. При цьому зазначений каліксарен практично не впливає на питому ензиматичну активність «базальної» Mg^{2+} -АТР-ази [10].

Тому для подальшої кінетичної інтерпретації впливу каліксарену **C-107** на ензиматичну активність Na^+, K^+ -АТР-ази ПМ міомерія ми дослідили його дію на характер концентраційної залежності його активності від АТР та іонів Mg .

Підвищення концентрації АТР в середовищі інкубації в діапазоні від 0,01 до 1,0 мМ призводить до підвищення ензиматичної активності Na^+, K^+ -АТР-ази (рис. 1, контроль) в умовах фіксованої концентрації MgCl_2 (3 мМ) в інкубаційному середовищі. Методом Хілла були розраховані уявна константа Міхаеліса K_m за нуклеозидтрифосфатом АТР та коефіцієнт Хілла n_H , які становлять $204,6 \pm 11,1$ мкМ та $1,38 \pm 0,15$ відповідно ($n = 5$) (рис. 2, контроль). Одержане нами значення K_m за АТР для Na^+, K^+ -АТР-ази корелює з даними літератури. Величина K_m реакції гідролізу АТР у нервовій тканині пацюків складає 260 мкМ [19].

Нами вивчено вплив каліксарену **C-107** на кінетичні параметри, що характеризують спорідненість ензиму до АТР. Було досліджено вплив 5 концентрацій каліксарену **C-107** (10, 25, 50, 75 та 100 нМ) на концентраційну

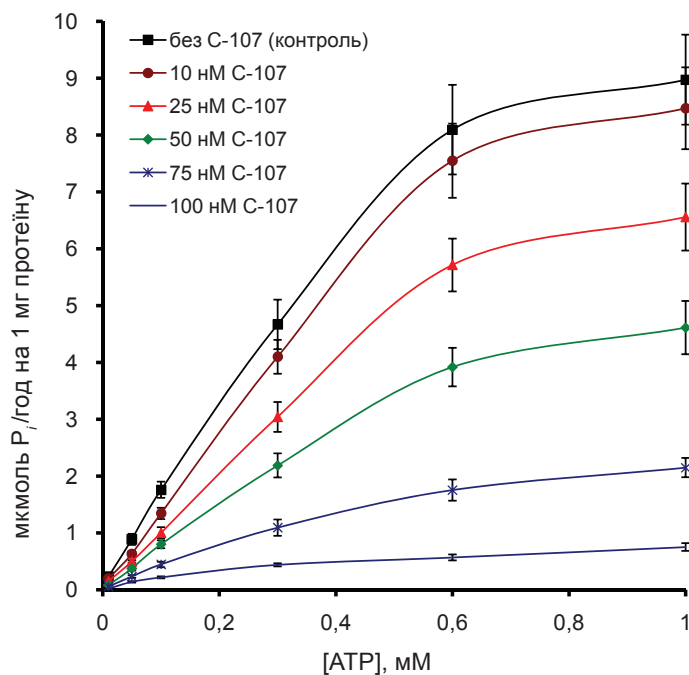

Рис. 1. Вплив каліксарену **C-107** у різних концентраціях на залежність питомої ензиматичної активності Na^+, K^+ -АТР-ази у фракції плазматичних мембран клітин міомерія від концентрації АТР ($M \pm m$; $n = 5$). Концентрація MgCl_2 – 3 мМ

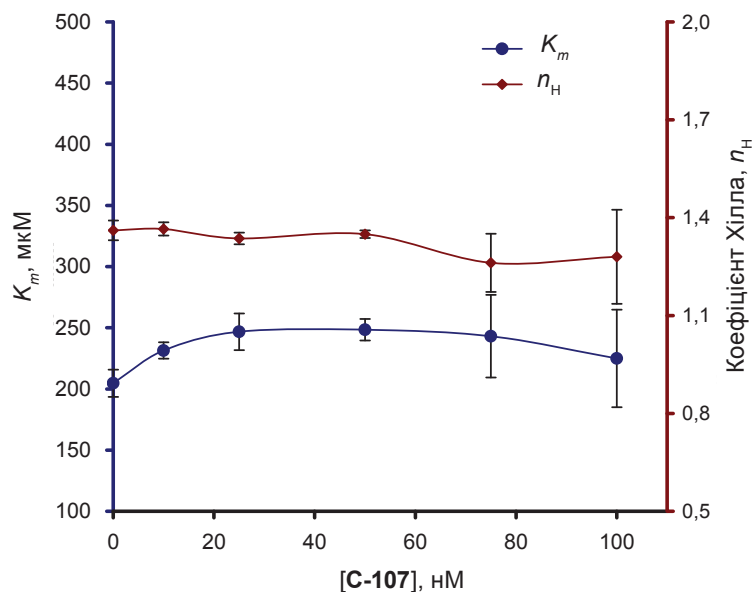

Рис. 2. Вплив каліксарену **C-107** на кінетичні параметри (константу Міхаеліса K_m і коефіцієнт Хілла n_H) дії АТФ на активність Na^+, K^+ -АТФ-ази у фракції плазматичних мембран клітин міомерія ($M \pm m$; $n = 5$). Концентрація $[\text{C-107}] = 0 \text{ мМ}$ – контроль. Концентрація $\text{MgCl}_2 - 3 \text{ мМ}$

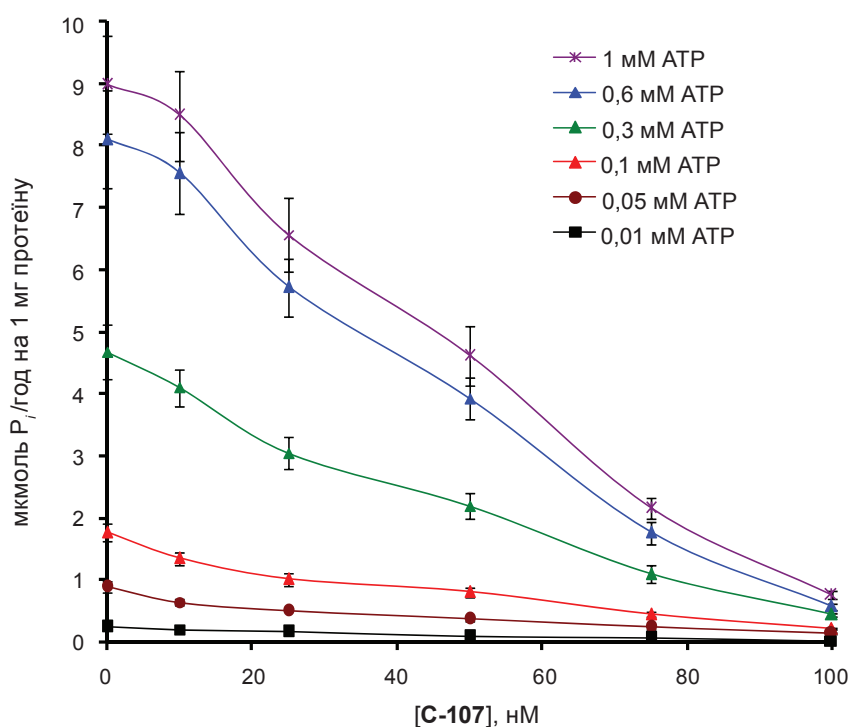

Рис. 3. Вплив АТФ в різних концентраціях на залежність питомої ензиматичної активності Na^+, K^+ -АТФ-ази у фракції плазматичних мембран клітин міомерія від концентрації каліксарену **C-107** ($M \pm m$; $n = 5$). Концентрація $\text{MgCl}_2 - 3 \text{ мМ}$

залежність від АТФ. В усіх випадках спостерігається зниження з різним ступенем ефективності активності Na^+, K^+ -АТФ-ази, при цьому залежність ензиматичної активності від

АТФ виявляє характер, подібний до відповідної контрольної залежності без каліксарену **C-107**, але платовий рівень активності зі зростанням концентрації каліксарену знижується (рис. 1).

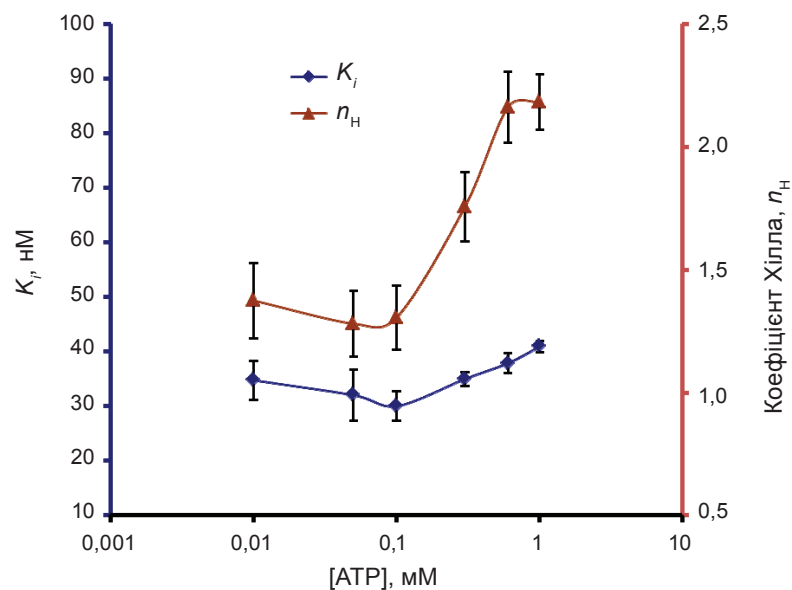

Рис. 4. Вплив АТР на кінетичні параметри (константу гальмування K_i і коефіцієнт Хілла n_H) дії каліксарену С-107 на активність Na^+, K^+ -АТР-ази у фракції плазматичних мембран клітин міомерія ($M \pm m$; $n = 5$). Концентрація MgCl_2 – 3 мМ

Розраховані середні значення уявної константи Міхаеліса K_m та коефіцієнта Хілла n_H у присутності різних концентрацій каліксарену С-107 вірогідно не відрізняються від контрольних значень кінетичних параметрів за відсутності ефектора в середовищі інкубації (рис. 2). Величина коефіцієнта Хілла n_H вказує на позитивну кооперативну дію залежності ензиматичної активності Na^+, K^+ -АТР-ази від концентрації АТР, яка майже не змінюється у присутності каліксарену С-107 у різних концентраціях (рис. 2).

Отже, каліксарен С-107, призводячи до гальмування активності Na^+, K^+ -АТР-ази відносно контролю, практично не змінює уявної спорідненості ензиму до АТР, а також кооперативність ензиматичної реакції по АТР. Очевидно, що в такому разі інгібування каліксареном С-107 відбувається за рахунок зниження числа обертів ензиму, тобто $V_{\max}$ АТР-азної реакції.

Нами також було розраховано кінетичні параметри дії каліксарену С-107 у присутності різних концентрацій субстрату АТР-азної реакції. Показано, що використання різних концентрацій АТР (рис. 3) слабо впливає на константу гальмування K_i каліксареном С-107; поряд з цим із графіка видно, що зростання концентрації АТР призводить до збільшення коефіцієнта Хілла n_H з $1,38 \pm 0,15$ до $2,18 \pm 0,11$ інгібуючої дії каліксарену С-107 (рис. 4).

Таким чином, інгібуючий ефект каліксарену С-107 на питому ензиматичну

активність Na^+, K^+ -АТР-ази не залежить від кількості АТР у середовищі інкубації, що вказує на відсутність конкуренції між АТР та каліксареном С-107. Тому можна припустити, що субстратний центр Na^+, K^+ -АТР-ази та гіпотетичний сайт взаємодії каліксарену С-107 не перекриваються на поверхні ензиму. Зростання коефіцієнта Хілла дії каліксарену С-107 може свідчити про зміну субдинічного складу ензиму за підвищення концентрації АТР.

Відомо, що значення Mg^{2+} для метаболізму пояснюється його властивостями як промотора структури макромолекул, субстратв'язуючого іона і переносника електронів. Відома низка Mg^{2+} -залежних ензимів, роль Mg^{2+} для яких не обмежується активацією субстрату, а пов'язана із формуванням активного (каталітичного) центру. Проте найбільше відома роль Mg^{2+} в утворенні хелатного комплексу з АТР – субстратом аденозинтрифосфатазних реакцій. Вважають, що іони Mg^{2+} вступають у взаємодію із фосфатними зарядженими групами АТР, поляризують їх і підвищують реакційну здатність системи, полегшуючи нуклеофільну атаку на термінальний фосфат АТР [20].

Ензиматична активність Na^+, K^+ -АТР-ази ПМ міомерія зростає в міру збільшення концентрації MgCl_2 від 0,01 до 3 мМ за умов фіксованих концентрацій АТР (1 мМ) в інкубаційному середовищі (рис. 5, контроль). Значення уявної константи активації Na^+, K^+ -АТР-ази K_a становить $173 \pm 4,5$ мкМ, величина коефіцієнта Хілла n_H – $0,99 \pm 0,03$ ($M \pm m$;

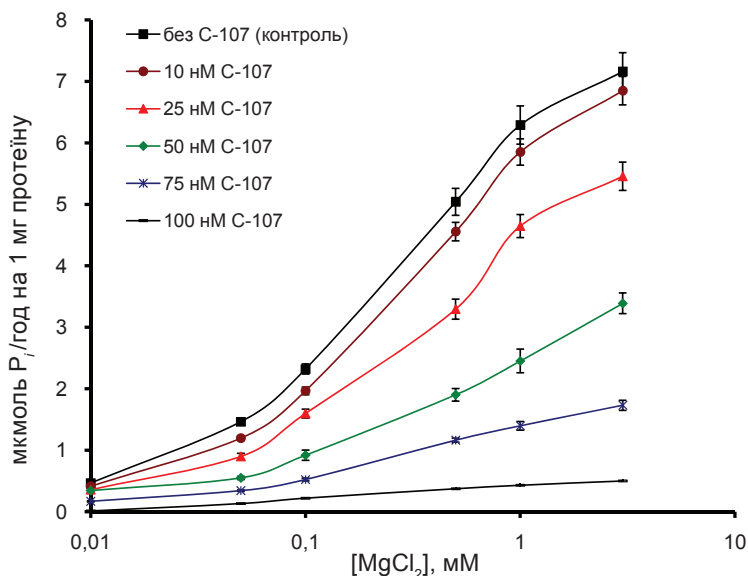

Рис. 5. Вплив каліксарену **C-107** у різних концентраціях на залежність питомої ензиматичної активності Na^+, K^+ -АТФ-ази у фракції плазматичних мембран клітин міометрія від концентрації MgCl_2 ($M \pm m$; $n = 5$). Концентрація АТФ – 1 мМ

$n = 5$) (рис. 6, контроль). Необхідно зазначити, що концентрація вільних іонів Mg^{2+} в середовищі інкубації може істотно відрізнятися та нелінійно залежати від концентрації MgCl_2 . Тому наведені кінетичні параметри було розраховано саме для MgCl_2 , а не для Mg^{2+} .

Нами було досліджено вплив каліксарену **C-107** на кінетичні параметри дії MgCl_2 . Вивчено концентраційну залежність від MgCl_2

у присутності каліксарену **C-107** в різних концентраціях (рис. 5).

В усіх випадках у разі внесення до середовища інкубації каліксарену **C-107**, спостерігається зниження активності Na^+, K^+ -АТФ-ази з різним ступенем ефективності. Продемонстровано, що залежність константи активації хлоридом магнію від концентрації каліксарену **C-107** виявляє складний двофаз-

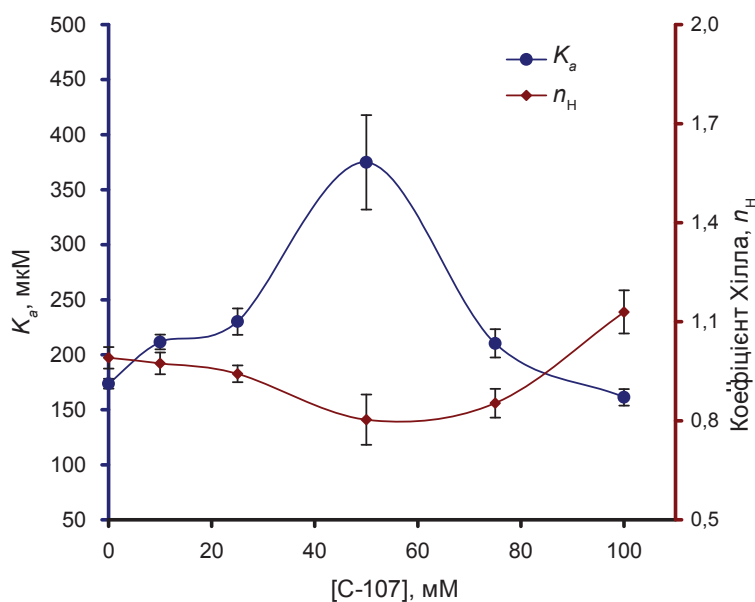

Рис. 6. Вплив каліксарену **C-107** на кінетичні параметри (константу активації K_a і коефіцієнт Хілла n_H) дії MgCl_2 на активність Na^+, K^+ -АТФ-ази у фракції плазматичних мембран клітин міометрія ($M \pm m$; $n = 5$). Концентрація $[\text{C-107}] = 0$ мМ – контроль. Концентрація АТФ – 1 мМ

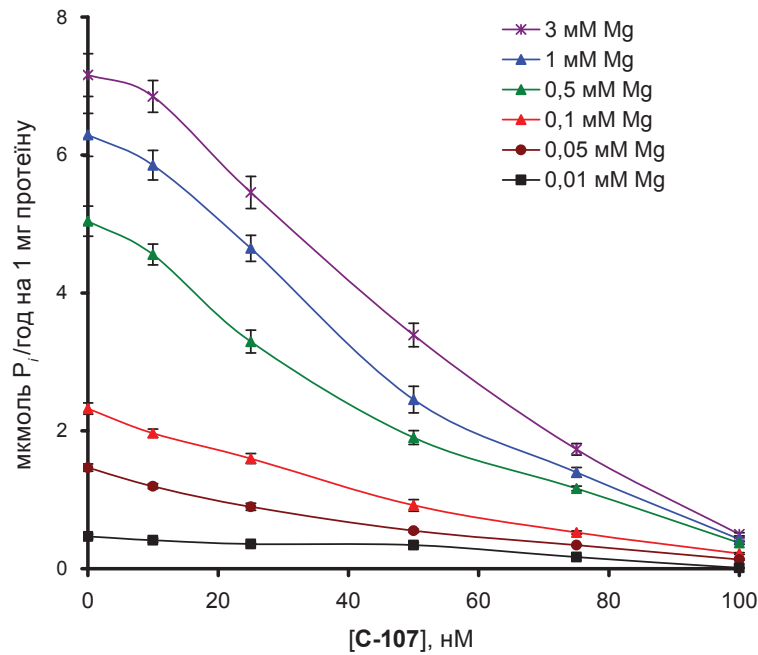

Рис. 7. Вплив $MgCl_2$ в різних концентраціях на залежність питомої ензиматичної активності Na^+,K^+ -АТР-ази у фракції плазматичних мембран клітин міомерія від концентрації каліксарену **C-107** ($M \pm t$; $n = 5$). Концентрація АТР – 1 мМ

ний характер та підвищується до 375 ± 43 мкМ із ростом концентрації каліксарену **C-107** до 50 нМ, за подальшого збільшення концентрації каліксарену – знижується майже до контрольного рівня (при концентрації каліксарену **C-107** 100 нМ) (рис. 6). При цьому величина коефіцієнта Хілла n_H практично не

змінюється у присутності каліксарену **C-107** в різних концентраціях ($n_H = 0,99 \pm 0,032 - 1,13 \pm 0,065$).

На відміну від цього, використання різних концентрацій $MgCl_2$ (рис. 7) істотно не впливає на константу гальмування K_i каліксареном **C-107**. Значення коефіцієнта Хілла зростає

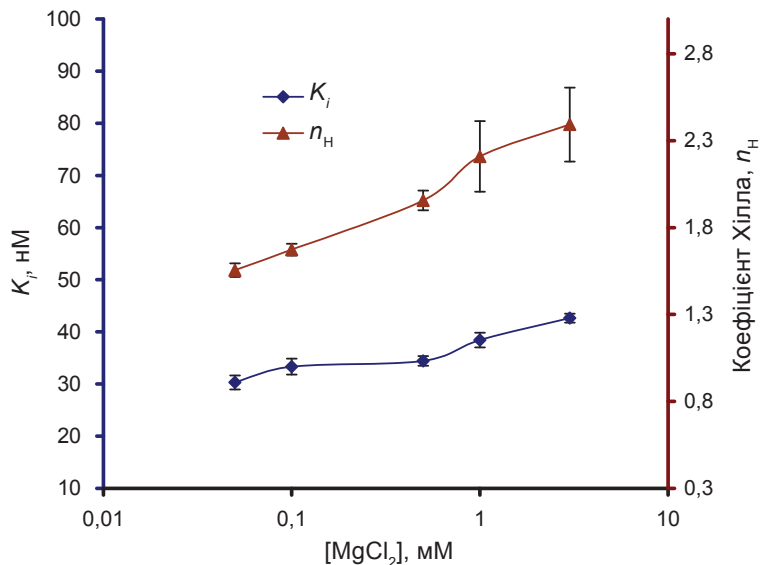

Рис. 8. Вплив $MgCl_2$ на кінетичні параметри (константу гальмування K_i і коефіцієнт Хілла n_H) дії каліксарену **C-107** на активність Na^+,K^+ -АТР-ази у фракції плазматичних мембран клітин міомерія ($M \pm t$; $n = 5$). Концентрація АТР – 1 мМ

з $1,55 \pm 0,039$ до $2,39 \pm 0,212$, що вказує на зростання позитивної кооперативності дії каліксарену **C-107** на ензим (рис. 8). Тобто в цьому разі зростання концентрації $MgCl_2$ можливо змінює субодичний склад Na^+, K^+ -АТР-ази.

Отже, встановлена взаємозалежність кінетичних характеристик дії каліксарену **C-107** та $MgCl_2$ вказують на складні механізми взаємодії цих речовин з ензимом у досліджуваній модельній системі. Дійсно, іони Mg можуть утворювати хелатні комплекси як з ензимом та АТР, так і з присутньою в середовищі інкубації ЕГТА та із самим каліксареном **C-107**. Тому кінетика дії $MgCl_2$ на ензиматичну активність Na^+, K^+ -АТР-ази є сумарним результатом кінетики конкурентної взаємодії йонів Mg з АТР, ЕГТА, ензимом, іншими компонентами фракції плазматичних мембран та каліксареном **C-107**.

Таким чином, наведені в цій роботі результати свідчать про те, що нуклеозидтрифосфат АТР здатний збільшувати ступінь кооперативності щодо зв'язування каліксарену **C-107** Na^+, K^+ -АТР-азою ПМ клітин міометрія, практично не впливаючи на величину уявної константи інгібування K_i АТР-гідролазної реакції. З іншого боку, залежність величини константи активації K_a за хлоридом магнію від концентрації зазначеного каліксарену має куполоподібний характер, при цьому ступінь кооперативності щодо іонів Mg практично не змінюється зі зміною концентрації каліксарену. Іони Mg індують збільшення уявної константи інгібування K_i АТР-гідролазної реакції під дією каліксарену **C-107**.

Отже, одержані результати вказують на те, що високоефективна інгібуюча дія каліксарену **C-107** на Na^+, K^+ -АТР-азу має неконкурентний характер і пов'язана зі зниженням числа обертів ензиму в його присутності.

Передбачається, що одержані експериментальні дані, які було одержано з використанням каліксарену **C-107** – інгібітора Na^+, K^+ -АТР-ази – можуть мати важливе значення для з'ясування мембранних механізмів катіонного обміну у гладеньких м'язах, зокрема, під час вивчення ролі плазматичної мембрани в забезпеченні електромеханічного спряження в них, а також у регуляції іонного гомеостазу в ГМК.

Робота фінансувалася цільовою комплексною міждисциплінарною програмою наукових досліджень НАН України

«Фундаментальні основи молекулярних та клітинних біотехнологій» (грант № 31-2010), програмою фундаментальних досліджень НАН України та національним науково-дослідним центром Франції (грант №14-2010).

ВЛИЯНИЕ КАЛИКСАРЕНА C-107 НА КИНЕТИЧЕСКИЕ ПАРАМЕТРЫ Na^+, K^+ -АТР-АЗЫ ПЛАЗМАТИЧЕСКОЙ МЕМБРАНЫ МИОЦИТОВ МАТКИ

Т. А. Веклич¹, А. А. Шкрабак¹,
Р. В. Родик², В. И. Кальченко²,
С. А. Костерин¹

¹Институт биохимии им. А. В. Палладина
НАН Украины, Киев;

²Институт органической химии
НАН Украины, Киев;
e-mail: kinet@biochem.kiev.ua;
vik@bpci.kiev.ua

В экспериментах, выполненных на суспензии плазматических мембран клеток миометрия, исследовали ингибиторное действие каліксарена **C-107** (5,17-ди(фосфоно-2-пиридилметил)амино-11,23-ди-трет-бутил-26,28-ди-гидрокси-25,27-дипропоксикаликс[4]арен) на кинетические характеристики Na^+, K^+ -АТР-азной активности.

Показано, что каліксарен **C-107**, ингибируя Na^+, K^+ -АТР-азу, не изменяет кинетические параметры (K_m , n_H) зависимости скорости реакции от концентрации субстрата. Константа активации энзима хлоридом магния K_a имеет сложный двухфазный характер зависимости от концентрации каліксарена **C-107** – увеличивается в два раза с ростом концентрации каліксарена **C-107** до 50 нМ, а при дальнейшем повышении концентрации каліксарена снижается до почти контрольного уровня. При этом величина коэффициента кооперативности Хилла n_H активирующего действия $MgCl_2$ практически не изменяется в присутствии каліксарена **C-107**. Как АТР, так и $MgCl_2$ не влияют на константу ингибирования Na^+, K^+ -АТР-азы каліксареном **C-107**, но увеличение концентрации указанных веществ приводит к увеличению коэффициента кооперативности n_H ингибирования АТР-азной реакции каліксареном **C-107**.

Ключевые слова: каліксарены, Na^+, K^+ -АТР-аза, плазматическая мембрана, гладкомышечные клетки, миометрий, кинетические свойства АТР-азы.

THE EFFECT OF CALIXARENE C-107 ON KINETIC PARAMETERS OF Na⁺,K⁺-ATPase OF UTERUS MYOCYTE PLASMA MEMBRANE

T. O. Veklich¹, O. A. Shkrabak¹, R. V. Rodik², V. I. Kalchenko², S. O. Kosterin¹

¹Palladin Institute of Biochemistry, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv;

²Institute of Organic Chemistry, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv;
e-mail: kinet@biochem.kiev.ua;
vik@bpici.kiev.ua

S u m m a r y

The inhibitory action of calixarene **C-107** (5,17-diamino(2-pyridyl)methylphosphono-11,23-di-tert-butyl-26,28-dihydroxy-25,27-dipropoxy-calix[4]arene) on Na⁺,K⁺-ATPase activity kinetic properties of myometrium perforated plasma membrane was investigated. It has been shown that the calixarene **C-107** inhibiting Na⁺,K⁺-ATPase does not change the kinetic parameters (K_m , n_H) of reaction velocity dependence on substrate concentration. The constant K_a of enzyme activation by MgCl₂ has complex dependence on calixarene **C-107** concentration: it increases twice with growth of calixarene concentration up to 50 nM and decreases to the control level with further growth of calixarene concentration. The Hill cooperativity coefficient n_H of activation by MgCl₂ does not vary in the presence of calixarene **C-107**. Both ATP and MgCl₂ have no influence on Na⁺,K⁺-ATPase constant of inhibition by calixarene **C-107**, but an increase of concentration of the mentioned physiological compounds causes the growth of cooperativity coefficient n_H of enzymatic reaction inhibition by calixarene **C-107**.

Key words: calixarene, Na⁺,K⁺-ATPase, plasmatic membrane, smooth muscle cells, myometrium, kinetic properties of ATPase.

1. *Coleman A. W., Jebors S., Cecillon S. et al. // New J. Chem. – 2008. – 32, N 5. – P. 780–782.*

2. *Da Silva E., Lazar A. N., Coleman A. W. // J. Drug Deliv. Sci. Technol. – 2004. – 14, N 1. – P. 3–20.*
3. *Paclat M-H., Rousseau C. F., Yannick C. et al. // J. Inclusion Phenomena and Macrocyclic Chemistry. – 2006. – 55, N 3–4. – P. 353–357.*
4. *Grare M., Mourer M., Fontanay S. et al. // J. Antimicrob. Chemother. – 2007. – 60, N 3. – P. 575–581.*
5. *Biser P. S., Thayne K. A., Fleming W. W., Taylor D. A. // Brain Res. – 2002. – 931, N 2. – P. 186–193.*
6. *Geering K. // Am. J. Physiol. Renal Physiol. – 2006. – 290. – P. 241–250.*
7. *Santos L., Xavier F. E., Vassallo D. V., Rossoni L. V. // Life Science. – 2003. – 74, N 5. – P. 613–627.*
8. *Jain D., Cnhabra S. K., Paj H. G. // Indian. J. Med. Res. – 2004. – 120. – P.534–541.*
9. *Blaustein M. P. // Am. J. Physiol. – 1993. – 264 (6 Pt 1). – P. C1367–C1387.*
10. *Веклич Т. О., Костерін С. О., Родік Р. В. та ін. // Укр. біохім. журн. – 2006. – 78, № 1. – С. 62–78.*
11. *Кондратюк Т. П., Быченко С. Ф., Прищепна Л. А. и др. // Там же. – 1986. – 58, № 4. – С. 50–56.*
12. *Bradford M. M. // Anal. Biochem. – 1976. – 72, N 1–2. – P. 248–282.*
13. *Flynn E. R. M., Bradley K. N., Muir T. C., McCarron J. G. // J. Biol. Chem. – 2001. – 276, N 39. – P. 36411–36418.*
14. *Веклич Т. О., Костерін С. О., Шинлова О. П. // Укр. біохім. журн. – 2002. – 74, № 1. – С. 42–48.*
15. *Valente R. C., Capella L. S., Monteiro R. Q. et al. // FASEB J. – 2003. – 17, N 12. – P. 1700–1702.*
16. *Wang H., Haas M., Liang M. et al. // J. Biol. Chem. – 2004. – 279, N 17. – P. 17250–17259.*
17. *Rathbun W., Betlach V. // Anal. Biochem. – 1969. – 28, N 1–3. – P. 436–445.*
18. *Введение в биомембранологию / Под ред. А. А. Болдырева. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 208 с.*
19. *Болдырев А. А. // Биохимия. – 2001. – 66, вып. 6. – С. 1013–1025.*

Отримано 25.02.2011